

planinski

V E S T N I K

REVIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

PRILOGA PV 2011/6

Nacionalni park Paklenica

*Steze v
samotnem kraljestvu
južnega Velebita*

3,00 €

9 770350 434015

KAZALO

Povabilo	1
Nacionalni park Paklenica	2
Vreme, voda, vetrovi	3
Razminirane steze	4
Pakleniške transversale	5
Literatura	6
Zemljevidi	6
Planinski koči in zavetišča (stalno odprti neoskrbovani bivaki)	8
Starigrad – Paklenica	9
Opisi	10
1 Velika Paklenica–Ivančev dom	10
2 Velika Paklenica–Manita peč	11
3 Aniča kuk, 712 m	12
4 Crni vrh, 1110 m	14
5 Vidakov kuk, 866 m	15
6 Vaganski vrh, 1757 m	16
7 Iz Male Paklenice v Veliko Paklenico	18
8 Veliko Rujno	20
9 Bojinac in Bojin kuk, 1100 m	22
10 Višerujna, 1632 m	26
11 Sveto brdo, 1751 m	28

Besedilo: *Mire Steinbuch*

Zemljevid: *Andrej Stritar*

PLANINSKA
ZVEZA
SLOVENIJE

planinski VESTNIK

Priloga revije Planinski vestnik, izhaja občasno

ISSN 0350-4344

Izdaja Planinska zveza Slovenije, Dvořakova 9, p. p. 214, 1001 Ljubljana

www.planinskivestnik.com

pv@pzs.si

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Povabilo

Iz kanjona Velika Paklenica sem se namenil na krožno turi čez Crni vrh. Bil je lep junijski dan z blagim vetričem in lepimi razgledi na Velebitski kanal na eni ter velebitskimi vrhovi na drugi strani. Dobro označena strma steza me je v ključih pripeljala v listnat gozd. Bil je tako gosto zaraščen, da sončni žarki niso prodrli skozi goste krošnje, zato je postalo kar temačno. Čez čas sem prišel do zapuščenih kamnitih hiš. Nenadoma se v mrtvi težki tišini, ki me je naenkrat obdala, ni zganil niti list. Začutil sem, da je prijetno vzdušje postalo mračno in moreče, da nisem zaželen, temveč odveč. Nekaj trenutkov kasneje se mi je zazdelo, da nisem več sam. Polastil se me je neprijeten občutek, da me nekaj preteče opazuje. Oblila me je kurja polt, po hrbtu me je zazeblo. Pa kaj mi je? Saj jaz ne verjamem v duhove, sem se prepričeval. Nehote sem pospešil korak. Drevje se je začelo redčiti, okolica je postajala svetlejša in kmalu sem zakoračil na sončno jaso ter lažje zadihal. Dan je spet postal normalen – s ptičjim petjem, brenčanjem insektov, vetrcom in soncem. Še danes mi ni jasno, kaj se je dogajalo. Sklenil sem, da bom ob prvi priložnosti ponovil to pot, da bom videl, ali se bo občutek ponovil.

Tri leta kasneje sem se zaselku – medtem sem ugotovil, da se imenuje Škiljići – bližal iz nasprotne smeri. Bil je krasen jesenski dan. Dobre volje sem zakorakal v gozd, ki je bil tokrat svetel, saj je z dreves že odpadlo listje. Ko sem prišel do prve hiše, se razpoloženje ni spremenilo. Zdelo se mi je, da me sivi kamniti zidovi prijazno pozdravljajo. Ustavil sem se, jih nekaj časa ogledoval in se odločil – pogledal bom, kaj se skriva v notranjosti. Pomolil sem glavo skozi odprt vhod. V somraku sem spoznal, da je pred menoj prostor za živino. Po vegastih, vidno načetih lesenih stopnicah sem previdno prestavljal noge in se dvigal v gornji prostor. Tu so spali pastirji, sem pomislil, ko sem videl raven gol pod in nekakšne omare.

Naj bo ta morda neobičajna zgodba povabilo v čudoviti samotni svet južnega Velebita, katerega velik del zavzema Nacionalni park Paklenica; v tako prvinsko naravo, kot je v današnjem času in v bližini človeških naselij sploh še mogoče. Steze so pretežno samotne, dobro označene, na njih ni množic ljudi. Morda boste v celem dnevu srečali eno, dve sorodni duši ali pa nobene. Če boste imeli srečo, boste videli medveda ali orla pod sinjim nebom, opazovali poskočnega gamsa, se razveselili ob pogledu na vitke brzonoge srne ali previdno obstali ob pogledu na modrasa.

Če izvzamemo turistično »magistralo« v Veliki Paklenici, po kateri se zlasti med vikendi vali skoraj nepretrgana pisana kolona hrumečih turistov, katerih končni cilj je planinski dom, so prijazne samotne poti v nacionalnem parku zatočišče za popotnike, ki iščejo mir in nemoten stik z naravo, priložnost, da vidijo divjo žival in nedotaknjene rože. Če spadate mednje, je ta knjižica ravno prava za vas.

Nacionalni park Paklenica

Leta 1536 je pesnik Petar Zoranić, navdahnjen z lepotami Velike Paklenice in Velebita, napisal prvi hrvaški roman Planine.

Paklenica je ime verjetno dobila po smoli črnega bora, imenovani paklina, ki so jo nekdanj uporabljali za celjenje ran, razsvetljava in premazovanje lesenih čolnov. Paklenico so prvič razglasili za nacionalni park že leta 1928 v Kraljevini Jugoslaviji, po drugi svetovni vojni pa spet leta 1949. Skupno ime Paklenica za kanjona Velika in Mala Paklenica so začeli uporabljati šele po letu 1949. Park, ki obsega 96 km², slovi kot območje velike naravne lepote in posebnega znanstvenega pomena. Za vzdrževanje in markiranje planinskih poti vzorno skrbijo uslužbenci nacionalnega parka, pri tem jim pomaga PD Paklenica Zadar.

V parku je registriranih okoli 700 rastlinskih vrst, med katerimi je veliko endemičnih in redkih ali ogroženih; 4000 živalskih vrst, med njimi je 212 vrst ptic. Od večjih sesalcev v parku živijo ris, jelen, srna, divja svinja, gams, medved in volk, med kačami je potrebno omeniti modrasa.

Kanjon Velika Paklenica je dolg 14 kilometrov, širok 500–800 metrov. V najožjem delu, kjer so bunkerji in parkirišče, je širok 40 metrov, navpične stene se dvigajo do 400 metrov visoko.

Danes je Paklenica plezališče evropskega formata, znano po vsem svetu. Precej zaslug pri tem imajo slovenski alpinisti. Če pogledamo seznam prvenstvenih vzponov v 70. in 80. letih prejšnjega stoletja, vidimo, da so takrat igrali vodilno vlogo.

Paklenica FOTO: ANDREJ TROŠT

Lekine njive med Malo in Veliko Paklenico FOTO: ALEKSANDAR GOSPIĆ

Vreme, voda, vetrovi

Planinska sezona traje praktično vse leto, čeprav je pozimi pogosto burja, ki lahko traja tudi dlje časa in pokaže svojo orkansko moč predvsem na prelazih. Medtem ko je snega na nižje ležečih primorskih pobočjih skoraj zanemarljivo malo, na vršnem pobočju in najvišjih vrhovih Velebita lahko obleži tudi več kot sto dni na leto. Včasih se obdrži do sredine maja, lahko pa konec marca vidimo samo še zaplate.

Poleti so nevarne nagle ohladitve, zato tudi takrat ne pozabite na zaščito pred mrazom. Zaradi mešanja različno ogretyh zračnyh mas med primorsko in celinsko stranjo je na področju vršnega velebitskega masiva relativno veliko dni z meglo (do 187 na leto).

Daljših vzponov ne začnite sredi dneva, ker na golih in kamnitih, soncu izpostavljenih pobočjih vlada neznosna vročina. Na kraškem terenu Velebita primanjkuje pitne vode. Maloštevilni izviri poleti običajno presahnejo, zato nosite s seboj dovolj pijače. Redki izviri pitne vode so omenjeni pri opisih izletov.

Preden se odpravite na pot, preverite vremensko napoved. Na medmrežju sta uporabni zlasti tile dve povezavi: <http://meteo.hr/> (tri- in sedemdnevna napoved) ter http://www.chrne-mambe.com/index.php?option=com_content&view=article&id=161&Itemid=124 (napoved za naslednjih 48 ur za nekatere velebitske vrhove).

Anića kuk in kanjon Velike Paklenice FOTO: ALEKSANDAR GOSPIĆ

Razminirane steze

Med domovinsko vojno so minirali tudi območja po Velebitu. Hrvaška je s finančno pomočjo nekaterih evropskih držav razminirala večino naravnega parka, vendar je ob nekaterih stezah severnega dela parka med Badanjem, Marasovcem in Štirovcem ter severnimi pristopi z liške strani razminiran samo petmetrski pas na vsako strani poti. Tam so postavljene opozorilne table. Podrobnejše informacije si preberite na povezavi: http://www.paklenica.hr/Paklenica_Planinarenje_RPS.htm. V primeru nesreče pokličite številko 112 (klic v sili).

Pakleniške transverzale

Pakleniška planinska pot je dolga okoli 40 kilometrov, prehodimo jo v treh dneh. Oznaka na terenu je P. Ima devet kontrolnih točk, od katerih sta dve neobvezni. Dnevnik z opisom dobite v planinskem domu Paklenica ali na PD Paklenica Zadar, telefon 00385 23 31 64 49 (Davor Matešić).

Hrvatska planinarska obilaznica nima vnaprej določene trase, pohodnik sam izbira pristope na vrhove. V NP Paklenica je pet kontrolnih točk. Dnevnik naročite na Hrvatskem planinarskem savezu (HPS) v Zagrebu ali njihovi spletni trgovini <http://www.plsavez.hr/trgovina/> (poštnina!).

Po NP Paklenica poteka tudi del Velebitske planinske poti, ki je v celoti dolga 140 kilometrov. Oznaka na terenu je V. Tudi ta dnevnik dobite na HPS v Zagrebu ali ga naročite v njihovi spletni trgovini.

Masleniški most s Crnega vrha FOTO: MIRE STEINBUCH

Literatura

Stanislav Gilić: Paklenica – planinarski vodič. Reka, 1979.

Željko Poljak: Hrvatske planine. Zagreb, Golden marketing-tehnička knjiga, 2007.

Alan Čaplar: Planinarski vodič po Hrvatskoj. Zagreb, Mozaik knjiga, 2011.

Nacionalni park Paklenica, spletni naslov: <http://www.paklenica.hr>.

Zemljevidi

Planinarsko turistička karta Južni Velebit Paklenica – Tulove grede – Bojinac – Stapina, NIŠRO Varaždin, 1982, 1 : 50.000 in na drugi strani: Paklenica, 1 : 25.000 (zastarel, zanimiv za zbiralce).

Nacionalni park Paklenica – planinarska karta, Astroida, 1 : 25.000. Na karti so vrisane tudi razminirane steze. Priporočam.

Nacionalni park Paklenica, 19, SMAND, 1 : 25.000.

Znamenita prečka v smeri Senza Pieta FOTO: ANDREJ TROŠT

Planinski koči in zavetišča (stalno odprti neoskrbovani bivaki)

- ▶ Planinarski dom Paklenica, bivši Borisov dom (480 m), 40 ležišč, pijača. Odprt je vse leto, od junija do septembra vsak dan, v zimskih mesecih med vikendi. Za prenočevanje priporočajo spalno vrečo. Upravlja ga PD Paklenica Zadar, telefon 00385 23 30 16 36, 00385 23 21 37 92; 0085 95 803 81 14 (Valter Morović).
- ▶ Ivančev dom v Parićih (520 m), od planinskega doma 15 minut, 16 ležišč, hrana in pijača, telefon 00385 23 36 91 39; 00385 958 01 77 85, 00385 98 937 85 77.
- ▶ Bivak Ivine vodice (1250 m), 12 ljudi. Do bivaka od planinskega doma potrebujemo 2.30 ure. Nima ležišč, potrebujemo ležalno podlogo in spalno vrečo. Upravlja ga PD Babulj, Bibinje, telefon 00385 98 61 29 56 (Stjepan Gverić).
- ▶ Bivak Vlaškograd, tudi Vlaški grad (1280 m), 10 ljudi. Dostop od planinskega doma zahteva štiri ure hoje, od Ivinih vodíc je oddaljen eno uro. Vse za spanje moramo prnesti s seboj. V bližini je izvir, ki poleti presahne. Upravlja ga PD Paklenica Zadar, telefon 00358 917 94 65 78 (Marko Veljača).
- ▶ Planinsko zavetišče Struge (1400 m), 15 ljudi. Od planinskega doma hodimo tri ure. Voda je v 15 minut oddaljenem vodnjaku Marasovac. Pozor: na tem območju hodimo samo po označenih poteh, ozemlje je razminirano samo pet metrov na vsako stran poti, zato upoštevajmo opozorilne table! Upravlja ga PD Paklenica Zadar.
- ▶ Jama-zavetišče v vznožju severovzhodne stene Bojinega kuka na Bojincu.

Bivak Vlaškograd FOTO: MIRE STEINBUCH

Starigrad – Paklenica

V naselje ob jadranski magistrali, osnovno izhodišče za opisane izlete, se lahko pripeljemo iz več smeri. V času številnih informacijskih možnosti jih nima smisla posebej naštevati.

Starigrad premore precej kampov, apartmajev, penzionov, restavracij in gostiln, kjer si bomo med turami odpočili in nabrali moči za nove pohode.

Izleti

Pri izletih, ki imajo izhodišče v Veliki Paklenici, lahko parkirate v kanjonu. Če je parkirišče zasedeno, boste avto pustili pred vhodom v park, kar pomeni 2,5 kilometra dodatnega pešačenja v eno smer. Pri izračunu časov upoštevam parkirišče v kanjonu. Julij in avgust sta izjemno vroča meseca, zato poskrbite za ustrezno zaščito pred soncem in dehidracijo. V zimskih razmerah neizkušnim odsvetujem vzpone nad 1300 metrov. V parku je okoli 150 kilometrov dobro markiranih poti, izjeme so le redki krajši slabše označeni odseki. Zunaj parka je stanje lahko precej drugačno: stare, obledele, med seboj precej oddaljene markacije.

Z zemljevidom in kančkom domišljije si lahko izberete tudi drugačne poti na opisane vrhove.

Smerna tabla za Veliko Paklenico je okoli 200 metrov pred/za bencinsko črpalko v Starigradu. Pri vходу v Veliko Paklenico kupimo enodnevno, tridnevno ali tedensko karto.

Zelenec Bojan z Bojinca FOTO: MIRE STEINBUCH

Opisi

1 Velika Paklenica–Ivančev dom

Začnimo z najlažjim izletom. V poletnih mesecih, ko v spodnjem delu kanjona potok Paklenica presahne, je v tolmunih zgornjega toka še dovolj vode za kopanje. Mestoma tlakovana široka pot večinoma poteka v senci in ob vodi, tako da je zlasti v vročini prava izbira. Ob njej sta dva izvira pitne vode. To je najbolj obljudena pot v parku, med vikendi je gneča kot nekdanj na stari jadranski magistrali. Pot sameva samo v jutranjih urah, takrat je najprimernejši čas tudi za tekače.

Zahtevnost: Nezahtevna pot, primerna tudi za otroke. Priporočam ustrezne športne copate z dobrim podplatom.

Nadmorska višina: 520 m

Višina izhodišča: 80 m

Višinska razlika: 440 m

Izhodišče: Parkirišče v kanjonu Velika Paklenica, WGS84: 44,292601, 15,455949.

Časi: Izhodišče–Ivančev dom 1.45 ure

Sestop 1 ura

Skupaj 2.45 ure

Sezona: Vse leto.

Opis: Do planinskega doma Paklenica hodimo po široki, mestoma tlakovani poti. Od tam do Ivančevega doma je še slabih 15 minut. Na terasi pred domom je prijetno posedeti in uživati v razgledih.

Sestop: Vrnemo se po poti vzpona.

Zanimivosti ob poti: Pakleniški mlin, kanjon Velika Paklenica s kraškimi pojavi, slapiči in tolmeni, plezalci v stenah kanjona.

Ivančev dom v Veliki Paklenici FOTO: ALEKSANDAR GOSPIČ

2 Velika Paklenica–Manita peč

Manita peč je 175 metrov dolga podzemna jama s kapniki na zahodnem pobočju kanjona Velika Paklenica. Na recepciji parka kupimo dodatno karto za vstop v jamo in se pozanimamo za urnik vodenega ogleda, med katerim jamo osvetlijo. Temperatura pod zemljo je vedno okoli 10 °C, zato poleti ne pozabite na toplejša oblačila.

Zahtevnost: Nezahtevna pot, primerna tudi za otroke. Priporočam ustrezne športne čevlje z dobrim podplatom in palice.

Nadmorska višina: 570 m

Višina izhodišča: 80 m

Višinska razlika: 490 m

Izhodišče: Parkirišče v kanjonu Velika Paklenica, WGS84: 44,292601, 15,455949.

Časi: Izhodišče–Manita peč 1.30 ure

Sestop 1 ura

Skupaj 2.30 ure

Sezona: Vse leto.

Opis: Z izhodišča se odpravimo po poti proti planinskemu domu Paklenica. Za Aniča luko pri smerni tabli zavijemo poševno levo navzgor proti zahodu. Dobro utrjena steza nas v dolgih položnih zavojih udobno pripelje pred vhod v jamo. Med potjo uživamo v razgledih in občudujemo mogočno steno Aniča kuka.

Sestop: Vrnemo se po poti vzpona.

Vhod v jamo Manita peč FOTO: MIRE STEINBUCH

3 Anića kuk, 712 m

Anića kuk je zaradi svoje severne stene, v katero zahajajo plezalci iz vsega sveta, gotovo najbolj znan vrh ne samo v parku, temveč na vsem južnem Velebitu. Več kot tristometrski vertikala nas ne sme odvrniti od vzpona, saj lahko na vrh udobno pridemo okoli vznožja severne stene najprej proti vzhodu in nato po južni strani, kjer markirana steza v vršnem delu preide v lažje poplezavanje. Čudovit pogled z vrha na sinji Velebitski kanal kazi socialistična betonska nakaza, nekdanji hotel Alan; pri razgledu na velebitske grebene in vrhove take motnje ni.

Zahtevnost: Sprva nezahtevna markirana pot, v vršnem skalnem delu bo treba nekajkrat poprijeti za skalo. Priporočam dobre čevlje in palice.

Nadmorska višina: 712 m

Višina izhodišča: 80 m

Višinska razlika: 632 m

Izhodišče: Parkirišče v kanjonu Velika Paklenica, WGS84: 44,292601, 15,455949.

Anića kuk iz kanjona Velike Paklenice FOTO: ALEKSANDAR GOSPIĆ

Časi: Izhodišče–Aniča kuk 1.40 ure

Sestop 1 ura

Skupaj 2.40 ure

Sezona: V lepem vremenu vse leto.

Opis: Z izhodišča krenemo proti domu v Paklenici. Na vrhu Klancev nas kažipot usmeri desno na dokaj strmo gruščnato stezo med redkim drevjem, ki ji sledimo do razcepa za Jurline, kjer zavijemo desno in po nekaj minutah dosežemo vznožje skalnatega vršnega pobočja. Po njem z občasnim lahkim poplezavanjem pridemo na vrh.

Sestop: Sestopimo po poti vzpona. Obstaja tudi sestopna varianta, ki jo uporabljajo plezalci, vendar priporočam spremstvo poznavalca, da nas ne bi zapeljale markacije, ki se končajo nad izstopi iz plezalnih smeri. Za sestop po jeklenicah je potrebna oprema za ferate (samovarovalni komplet in čelada).

4 Crni vrh, 1110 m

Za nekoga, ki se šele spoznava s pokrajino južnega Velebita, je razgledni Crni vrh vzhodno od kanjona morda najprimernejši cilj. Tura je ravno prav dolga za začetek. Med potjo bomo videli kar nekaj geoloških in rastlinskih značilnosti teh krajev. Najlepše je jeseni, ko se zdi, kot da bi hodili po slikarjevi paleti, polni toplih, žarečih barv.

Zahtevnost: Nezahtevna markirana pot. Priporočam dobre čevlje in palice.

Nadmorska višina: 1110 m

Višina izhodišča: 80 m

Višinska razlika: 1030 m

Izhodišče: Parkirišče v kanjonu Velika Paklenica, WGS84: 44,292601, 15,455949.

Časi: Izhodišče–Crni vrh 4 ure

Sestop 2.30 ure

Skupaj 6.30 ure

Sezona: V lepem vremenu in dobrih razmerah vse leto.

Opis: Z izhodišča gremo v smeri proti planinskemu domu Paklenica. Ko prečkamo potok Paklenica, nas kmalu za *lugarnico* (gozdarsko kočjo) kažipot usmeri desno v breg. Steza se sprva vzpenja v številnih zavojih, ko dosežemo izravnavo Mala močila, pa se za nekaj časa položi. Ko spet zagrizemo v breg, kmalu dosežemo izpostavljenost, a prelepo grebensko stezo, najlepši del vzpona. Kar žal nam je, da ni daljša, čeprav je en odsek res izpostavljen. Na razgledni vrh z železnim stolpom stopimo malodane iz borovega gozda.

Sestop: Do planote Mala močila sestopimo po poti vzpona. Na tem križišču zavijemo levo proti zaselku Škiljići in nadaljujemo v smeri Jurasove glavice ter pod njo, dokler se pri Anića luki ne priključimo pakleniški »magistrali« in po njej do izhodišča.

Pot od Škiljićev proti Jurasovi glavici FOTO: MIRE STEINBUCH

5 Vidakov kuk, 866 m

Ta predel je prisrčni miniaturni Bojinac (izlet št. 9), saj so občutki podobni, le območje je manjše. Na tem vrhu (*kuku*) ima človek občutek, da sedi na vrhu tribune v amfiteatru – z leve in desne ga obdajajo stolpi vseh mogočih oblik, velikosti in razsežnosti, za hrbtom »buči morje adrijansko«, pred njim pa se bohota mogočen zid velebitskega masiva. Božanski razgledi bogato nagradijo tistega, ki se potrudi sem gor. Morda je s tega kuka najlepši razgled v vodničku.

Zahtevnost: Lahka markirana pot z nekaj težjimi mesti. Priporočam dobre čevlje in palice.

Nadmorska višina: 866 m

Višina izhodišča: 80 m

Višinska razlika: 786 m

Izhodišče: Parkirišče v kanjonu Velika Paklenica, WGS84: 44,292601, 15,455949.

Časi: Izhodišče–Manita peč 1.30 ure

Manita peč–Vidakov kuk 1.30 ure

Vidakov kuk–izhodišče 2 uri

Skupaj 5 ur

Sezona: Vse leto v lepem vremenu.

Opis: Do jame Manita peč gremo kot pri izletu št. 2. Pred jamo steza zavije desno, rahlo navzdol in okoli roba navzgor na greben. Nekaj časa hodimo po njem, potem desno na kratko navzdol na tri metre dolgo izpostavljeno prečko z dobrimi prijemi in nato v manjšo grapo. Po njej sestopimo v obsežno kotanjo z ravnim dnom, po katerem prečimo na drugo stran, kjer zavijemo rahlo navzgor in levo pod žleb. Odložimo palice in se s pomočjo okoli 15 metrov dolge jeklenice vzpne-mo na vrh žleba. Po krajšem skrotastem pobočju pridemo na rob. Z njega je desno čez plošče še nekaj korakov do vrha.

Sestop: Sestopimo po smeri vzpona.

Vidakov kuk (za njim je Bojin kuk) FOTO: ALEKSANDAR GOSPIĆ

6 Vaganski vrh, 1757 m

Čeprav je najvišji vrh Velebita, s svojim videzom najbrž ni zadovoljen. Z morske strani je videti kot malo večja guba v grebenu. Ko stojimo na najvišji točki 140 kilometrov dolgega masiva, smo kar malo razočarani, saj nimamo vtisa, da smo na tako visoki gori. Dobro voljo nam vrne čudovit razgled. Kdor se bo podal na pot v pozni pomladi ali zgodnjem poletju, bo mislil, da hodi po botaničnem vrtu.

Zahtevnost: Nezahtevna markirana pot, za katero je zaradi dolžine potrebna dobra kondicija. V vročih mesecih ne pozabimo na zaščito proti soncu (in vetru) ter na tekočino (vsaj 3 l na osebo). Priporočam dobre čevlje in palice.

Nadmorska višina: 1757 m

Višina izhodišča: 80 m

Višinska razlika: 1677 m

Izhodišče: Parkirišče v kanjonu Velika Paklenica, WGS84: 44,292601, 15,455949.

Časi: Izhodišče–dom v Paklenici 1.30 ure

Dom v Paklenici–Vaganski vrh 5 ur (po Lipi stazi)

Vaganski vrh–Babino jezero–izhodišče 4 ure (po Bukovi stazi)

Skupaj 10–11 ur

Pogled na Vaganski vrh iz Like FOTO: ALEKSANDAR GOSPIĆ

Najvišji vrh Velebita FOTO: MIRE STEINBUCH

Sezona: V kopni sezoni, vendar je poleti vročina lahko neznosna.

Opis: Do planinskega doma Paklenica hodimo po široki, mestoma tlakovani poti. Nad domom se vzpne-mo mimo zaselka Ramići do travnate planjave – na njej v času rasti omamno diši žajbelj – kjer se pot razcepi. Kažipot nas usmeri desno na Lipo stazo, ki se v številnih ključih udobno vzpenja skozi krasen, travnat bukov gozd. Ko stopimo iz njega, se znajdemo pod podolgovatim meliščem, po katerem se vzpne-mo (pretežno po desni strani) na greben, kjer nas razveselijo širni razgledi. Čez nekaj minut steza zavije desno navzdol ter se spusti v dolgo in ozko dolino med dvema grebenoma. Še krajši vzpon in kmalu se znajdemo na široki travnati izravnavi, kjer je najvišja točka Velebita.

Sestop: Sestopimo po stezi, ki vodi proti zahodu, nato nas kažipot usmeri levo proti Babinemu jezeru. To je sedem metrov globoko jezerce na višini 1589 m, ki nikdar ne presahne, vendar pitje neprekuhane vode ni priporočljivo. Nadaljujemo proti jugu. Ko dospemo na podolgovat travnik Babin dolac, se steza izgubi v visoki travi. Bolj se držimo leve strani, da bomo na drugem koncu lažje našli markacije, ki nas popeljejo na Bukovo stazo. Po njej se spuščamo skozi gozd, ki ga prekinjajo škraplje in skoki, vse do travnate planjave nad zaselkom Ramići, kjer sklenemo krog in nadaljujemo po poti vzpona do izhodišča.

Kanjon Male Paklenice FOTO: ALEKSANDAR GOSPIĆ

Iz Male Paklenice v Veliko Paklenico

Kanjon Male Paklenice je okoli dva kilometra krajši od Velike, širok 400–500 metrov, v najožjem delu samo 10 metrov, stene se dvigajo do 650 metrov visoko. Krožna tura iz manjšega kanjona v večjega je eden najlepših izletov v parku in tej knjižici. Mala Paklenica, v kateri gnezdi beloglavi jastreb, je precej težje prehodna in neprimerno bolj divja kot njena večja sestra. Na poti sta dva izvira: v jami oziroma spodmolu Kapljučvača in na Jurlinah. Opisana smer pohoda je priporočljivejša kot obratna. Razlog: če bomo v zgornji del kanjona vstopili pozno popoldne, bomo imeli v slabi svetlobi ali mraku težave pri iskanju smeri in markacij, saj je treba nekaj izpostavljenih balvanskih odsekov prehoditi točno po markirani poti.

Smerna tabla za Malo Paklenico je ob cesti Starigrad–Seline.

Zahtevnost: Osrednji del kanjona je lahko brezpotje, ostalo nezahtevna markirana pot. Priporočam dobre čevlje in palice.

Nadmorska višina: 699 m

Višina izhodišča: 40 m

Višinska razlika: 659 m

Izhodišče: Parkirišče pred recepcijo Mala Paklenica. Pri nakupu vstopnice s plansko izkaznico imamo popust.

Časi: Izhodišče–Njive Lekine 3 ure

Njive Lekine–Jurline 40 min

Jurline–Anića luka 2 uri

Anića luka–recepција Velike Paklenice 30 min

Recepција Velike Paklenice–recepција Male Paklenice (po učni poti) 1 ura

Skupaj 7–7.30 ure

Sezona: Vse leto, vendar se pred odhodom na izhodišču pozanimajte o prehodnosti. Kanjon je lahko neprehoden po daljšem deževju ali močnem nalivu zaradi hudournika ali ledu v zimskih mesecih.

Opis: Z izhodišča nas markacije vodijo v kanjon, ki je sprva širok, nato se nam stene vedno bolj približujejo, dokler skoraj ne občutimo njihovega pritiska. Postane mračno, le ozka reža jasnega modrega neba visoko nad nami kaže, da se tam zunaj svet koplje v sončni svetlobi. Steza izbira zdaj levo, zdaj desno pobočje, vije se po dnu kanjona in vzpenja čez strme stopnje, dokler se ne izgubi v pesku. Vendar je smer dobro označena, sledi najlažjim prehodom med balvani in preko njih. Proti koncu kanjona, kjer se z desne priključi kanjon Orljača in se stene razmaknejo, se steza spet pojavi in zavije v levo pobočje, ki ga premagujemo v dolgih zavojih. Kmalu smo na prijetni kraški izravnavi Njive Lekine, s katere lagodno odkorakamo do zaselka Jurline. Tu je ob zidu vodnjak z železnim pokrovom. Zdaj nas čaka bolj ali manj raven predel, dokler se ne spustimo desno proti Anića kuku. V Anića luki zavijemo levo in po široki »magistrali« do recepcije parka. Za njo zavijemo levo čez most, kjer se začne učna pot (tabla Poučna staza), ob kateri stojijo informativne table. V vasi Parići zavijemo najprej levo navzgor, nato na desno ter skozi zaselka Jusupi in Jukići do avtomobila.

8 Veliko Rujno

Prejden se podamo na izlet proti Bojincu in Višerujni, še nekaj besed o pripravnem izhodišču Veliko Rujno. Ker je ta obsežna kraška planota na višini 800–900 m, dolga 7 km in široka 1 km, zaradi lokalnih interesov izvzeta iz nacionalnega parka, na njej ni prepovedano taboriti. Šotor lahko postavite blizu cerkvice Velike Gospe od Rujna (WGS84: 44,358452, 15,423646), ki so jo v 30. letih 20. stoletja farani zgradili v osmih dneh. Na veliki šmaren jo vsako leto obišejo številni romarji, planinci in turisti od blizu in daleč. Na terasi ob cerkvi je vodnjak s pitno vodo. V okolici so raztresene prazne hiše zaselka Marasovići. Če bodo v bližini lastniki, vprašajte, kje smete postaviti šotor, ker so vse parcele v zasebni lasti.

Dostop: Na Veliko Rujno se lahko pripeljemo po cesti iz središča Starigrada (kažipot blizu tržnice). Sedmim kilometrom asfalta sledi okoli šest kilometrov dobro utrjenega makadama.

Zapriseženi pohodniki lahko pešočijo deloma po cesti, deloma po stezi. Iz Starigrada gremo najprej po cesti kot z avtom, po začetnih 1.5 km hoje pa nas kažipot za *mirilo* usmeri desno na markirano stezo. Spotoma si lahko ogledamo velebit-sko posebnost *mirilo* – današnji ustrezeni izraz je virtualno pokopališče, kajti pokojniki počivajo na vaškem pokopališču.

Čas hoje: 4 ure

Veliko Rujno, zadaj Višerujno FOTO: ALEKSANDAR GOSPIĆ

9 Bojinac in Bojin kuk, 1100 m

»**T**o je noro, noro lepo. To je najlepši kraj, kar sem jih videl na Hrvaškem,« je vznemirjeno ponavljal Damjan med raziskovanjem Bojinca.

Bojinac je najzahodnejši del nacionalnega parka. Področje diha jemajoče lepote kraških podov, impresivnih položnih, strmih in previsnih sten, ki jih brazdajo škraplje, žlebiči in grape, pravi biser kraških geomorfoloških pojavov v parku. Gorati svet, ki se zdi nekako oddvojen od ostale pokrajine – ravnega kraškega polja na severu in morske gladine na jugu. Med divjimi stenami in drznimi stolpi – simbol tega kraja je erotični Jagin kuk – so posejane ljubke jase ter večje ali manjše konte in brezna. Če zapustite stezo, ste hitro v težko prehodni divjini, labirintu ostrih kraških tvorb in grmičevja. Kdor se bo tod motovilil v mraku ali temi, bo hitro nabral dovolj snovi za pripovedovanje zgodb. Signal za mobilni telefon je samo na višjih točkah. Najvišji vrh Bojinca je dobro viden iz Starigrada.

Pod vrhom Bojinega kuka FOTO: MIRE STEINBUCH

Na zahodni strani Bojinega kuka je izvir pitne vode Piskavac (tolmunček dva metra visoko v steni), v vznožju vzhodne stene pa votlina, v kateri se da prespati. Na vrh vodita dve poti. Po južni steni gre zavarovana plezalna pot, po zahodnem pobočju pa lažja, primernejša za sestop.

Zahtevnost: Lahko izbiramo med lažjo markirano stezo in zahtevnejšo zavarovano plezalno potjo. Priporočam dobre čevlje in palice, za ferato pa komplet za samovarovanje in čelado.

Nadmorska višina: 1100 m

Višina izhodišča: 870 m

Višinska razlika: 240 m

Izhodišče: Cerkev na Velikem Rujnu (glej izlet št. 8), WGS84: 44,358452, 15,423646.

Za pešačenje iz doline je najkrajši dostop iz zaselka Milovci ob cesti proti Reki, ki je od središča Starigrada oddaljen 3 km.

Časi: Izhodišče–Bojin kuk 2.30 ure

Sestop (krožna pot) 1.30 ure

Skupaj 4 ure

ali

Milovci–Bojin kuk 3.30 ure

Bojin kuk–Veliko Rujno–Milovci 3.30 ure

Skupaj 7 ur

Sezona: Vse leto, če ni snega.

Opis: Od cerkve gremo v smeri prihoda do smerne table Bojinac. Tu zavijemo pravokotno desno po stezi čez polje. Pri tabli, ki oznanja začetek nacionalnega parka, zavijemo levo navzgor v skalnato pobočje. Z njegovega roba rahlo sestopimo, nato hodimo po ravni, prijetni kraški travnati planotici. Ko dospemo do sedla s kažipotom za Veliko Rujno in Starigrad, sestopimo levo, dokler nas napis na skali ne usmeri desno. Pod nami je amfiteater, sredi katerega kraljuje falični Jagin kuk. Sledimo markacijam po slikovitem kraškem svetu do Žlibe, kjer se desno odcepi plezalna pot na Bojin kuk, naravnost pa sledimo stezi, ki nas po lažjem svetu z druge strani pripelje na vrh.

Sestop: Po nekaj deset metrih sestopanja se pot razcepi. Izberemo desni krak, ki je lažji za sestop. Ko prispemo do jase (levo je izvir Piskavac), se lahko odločimo za nadaljevanje proti desni in obhodimo celotni masiv Bojinega kuka, dokler ne pridemo do stika s pristopno potjo. Lahko pa že prej zapustimo to stezo in se usmerimo levo navzdol skozi redek gozd, vendar je ta del slabše markiran, tudi steza ni vedno najbolj razločna. Ko prispemo do širokega kolovoza, zavijemo desno in po njem do cerkve.

Varianta poti iz doline: V primeru, da želimo na Bojinac priti peš, v zaselku Milovci (WGS84: 44,319281, 15,413876) za krajevno tablo in avtobusno postajo zavijemo v vas. Začetna debela ura po kamnitem *kršu* bo brez sence vse do sedla (kapelica) pod Velikim Vagancem. Po 15 minutah je razcep. Naravnost je Veliko Rujno, leva pot vodi na Bojinac. Steza je do meje nacionalnega parka slabo markirana, mestoma tudi slabše razvidna. Z Bojinega kuka se spustimo na Veliko Rujno, od tam na Veliki Vaganac, kjer se priključimo poti vzpona in po njej sestopimo v Milovce.

Bojin kuk in Bojinac, pod njima Jagin kuk FOTO: ALEKSANDAR GOSPIĆ

10 Višerujna, 1632 m

Najlepši pogled na okoli štiri kilometre dolg greben Višerujne, ki na severu obdaja Veliko Rujno, je z Bojinca. Na vzhodu se dvigne s sedla Buljma in se na zahodu spusti na Ribnička vrata. V njem izstopajo trije vrhovi: Tadina glavica, 1494 m, Debelo brdo, 1632 m, in Korovilje, 1337 m. Na najnovejšem zemljevidu ni skupnega imena Višerujno, so samo imena omenjenih vrhov.

To je prečenje za uživače, ki jim lažje brezpotje ne dela težav. Razgledi so ves čas fantastični. Večinoma se gibamo po samem grebenu ali pod njim po južni strani. Vendar pozor: pred odhodom preverite vremensko napoved. V močni burji – izredno nevarni so sunki – izlet odsvetujem. Poskrbeti morate za zaščito proti soncu, vetru in dehidraciji.

Zahtevnost: Potrebne so izkušnje v gibanju po lažjem brezpotju. Priporočam dobre čevlje in palice.

Nadmorska višina: 1632 m

Višina izhodišča: 870 m

Višinska razlika: 762 m

Pogled na del prehojenega grebena Višerujne FOTO: MIRE STEINBUCH

Pogled z vrha Višerujne proti zahodu FOTO: ALEKSANDAR GOSPIĆ

Izhodišče: Cerkev na Velikem Rujnu (glej izlet št. 8), WGS84: 44,358452, 15,423646.

Časi: Izhodišče–sedlo Buljma 2.30 ure

Buljma–Ribnička vrata 3 ure

Ribnička vrata–izhodišče 1.30 ure

Skupaj 7 ur

Sezona: Vse leto v kopni sezoni in stabilnem vremenu brez močne burje.

Opis: Po cesti gremo v smeri prihoda do smerne table za Stražbenico oziroma Struge. Ta del planote je leta 2010 opustošil velik požar. Hodimo severovzhodno po poseki med kupi ožganih borovih debel. Na robu planote zavijemo desno položno navzgor v gozd. Po dobri uri pridemo do Stražbenice, kjer napis »voda« in smerna puščica kažeta na 60 m oddaljen izvir. Ko stopimo iz gozda, se pod nami odpre pogled na zaselka Ramići in Parići ter sotesko Bezimenjačo. Na Buljmi pogosto razsaja Eol (grški bog vetrov), zato ni najprimernejši kraj za postanek. Na severni strani, kakih 20 višinskih metrov pod sedlom, zapustimo stezo, ki vodi proti 15 minut oddaljenemu bivaku Struge, in se napotimo levo navzgor v gozd. V njem hodimo poševno navzgor ob njegovem notranjem robu, da se ne bi na njegovi zunanji strani oteпали s težko prehodnim skalovjem. Iz gozda stopimo na greben, kjer se po njegovem temenu začneja rajsko potovanje proti zahodu. Greben je večinoma travnat, približno tretjina je skalnata. Z Ribničkih vrat vodi stezica na Veliko Rujno, kjer se priključimo široki markirani poti proti cerkvi.

11 Sveto brdo, 1751 m

Brez dvoma je to najdaljša in najnapornejša tura v tem vodničku. Mnogi jo razdelijo na dva dneva in prespijo na Ivinih vodicach ali Vlaškogradu. Poleti so gola pobočja izjemno vroča. Poskrbeti moramo za zaščito proti soncu, vetru in dehidraciji (več kot 3 litre tekočine na osebo). Pot Starigrad–Sveto brdo so markirali že pred prvo svetovno vojno, kajti turisti in planinci so se že takrat izgubljali, saj je neka družba pod vodstvom takratnega občinskega župana kar tri dni tavela po gozdovih Paklenice. Pot je v tistem času označilo turistično društvo Liburnija. Če ne prej, bomo na tej turi doumeli razsežnost močnega velebitskega masiva.

Zahtevnost: Lahka markirana pot, zaradi dolžine je potrebna dobra vzdržljivost. Priporočam dobre čevlje in palice.

Nadmorska višina: 1751 m

Višina izhodišča: 80 m

Višinska razlika: 1671 m

Izhodišče: Parkirišče v kanjonu Velika Paklenica, WGS84: 44,292601, 15,455949.

Časi: Izhodišče–Ivine vodice 3.30 ure

Ivine vodice–Sveto brdo 2.30 ure

Sveto brdo–Vlaškograd 1.30 ure

Vlaškograd–Martinovo mirilo 2 uri

Sveto brdo s poti med Martinovim mirilom in Velikim močilom FOTO: MIRE STEINBUCH

Sveto brdo iz Ravnih Kotarjev FOTO: ALEKSANDAR GOSPIĆ

Martinovo mirilo–Jukići 2 uri

Jukići–izhodišče 1.30

Skupaj 13–14 ur

Opis: Od izhodišča gremo po poti proti planinskemu domu Paklenica. Malo pred njim nas kažipot usmeri desno navzgor proti Ivinim vodnicam (vodnjak s pitno vodo je 50 m stran v smeri Vlačkograda). Od bivaka do vršnega grebena je steza slabše markirana. Držimo se najbolj uhojene poti, ki nikjer ne zavije izrazito navzdol. Na grebenu, kjer se obrnemo desno, so markacije dobre. Steza nas po levem grebenu vršne piramide oziroma pod njim pripelje na vrh Svetega brda, s katerega je ob jasnem vremenu edinstven razgled na vse strani.

Sestop: Začnemo po smeri vzpona do razcepa, kjer nas napis na skali pošlje skozi škrbino proti Vlačkogradu sprva navzdol in nato levo čez melišče mimo plošče s preprostimi, a ganljivimi besedami v spomin trem med zimskim vzponom ponesrečenim splitskim planincem. Pravzaprav je epitaf zadnji SMS, ki ga je eden od njih večer pred smrtjo poslal svoji ženi.

Nad bivakom, koder vodi tudi označena pot do izvira, ki poleti presahne, so skale in zemlja zaradi jaspisa rdeče barve, kar je prijetna poživitev za oči. Od bivaka hodimo prečno proti Ivinim vodnicam. Od tam mimo Martinovega mirila na prikupno izravnavo Njive Lekine in dalje mimo ruševin Sv. Jakova proti Rimeniću. Ob zidu naprej po podih, škrapljah in kamniti poti navzdol. Ko v Jukićih stopimo na asfaltno cesto, je naša usoda odvisna od organizacije prevoza. Če ga nimamo, se obrnemo desno in gremo do izhodišča po učni stezi kot pri izletu št. 7, le da v obratni smeri.

Plezalci v kanjonu Velika Paklenica

FOTO: MIRE STEINBUCH

